

Huvudman Ellithan AB
org.nr 5568042070
britt.holmgren@hamnaskolan.se

2022-11-29
Dnr 2022:578

Beslut

efter kvalitetsgranskning av huvudmannens
och rektorns arbete för att fler elever ska få
undervisning av behöriga lärare i Ellithan AB
och på Hamnaskolan belägen i Söderhamns
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av hur Ellithan AB och Hamnaskolans rektor arbetar för att fler elever ska få undervisning av behöriga lärare. Som behörig lärare räknas den lärare som är legitimerad och undervisar i de ämnen, årskurser och skolformer som hen är behörig i. Det som granskas och bedöms är det arbete huvudmannen och rektorn bedriver. Resultatet av arbetet omfattas inte av granskningen.

Granskningen omfattar både huvudmannens övergripande arbete och rektorns arbete vid den utvalda skolenheten. I de fall huvudmannen ansvarar för mer än en skolenhet har en av dessa valts ut i syfte att dels fördjupa bilden av huvudmannens arbete, dels granska rektorns arbete i frågan.

Skolenheterna som ingår i granskningen har valts ut utifrån att de enligt Skolverkets officiella statistik under den senaste femårsperioden har haft en lägre andel legitimerade lärare som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i än motsvarande andel för riket som helhet.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om huvudmannens och rektorns arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Ellithan AB i följande utsträckning:

Rekrytera och behålla behöriga lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett brett och uthålligt arbete för att rekrytera och behålla behöriga lärare, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Arbetet med att rekrytera behöriga lärare behöver utvecklas så att det sker med en större bredd och kontinuitet.

Öka behörigheten bland befintliga lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver i hög utsträckning utsträckning ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **15 juni 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:578) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rekrytera och behålla behöriga lärare

Det här området handlar om hur huvudmannen och rektorn arbetar med att rekrytera och behålla behöriga lärare inom organisationen. I detta arbete ingår att kartlägga och analysera nuvarande och framtida behov av behöriga lärare. Det handlar också om bredd och uthållighet i rekryteringsarbetet och om att ompröva och förnya strategier. Även rektorns och huvudmannens arbete med att behålla de behöriga lärare som finns i organisationen ingår här.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i flera delar ett brett och uthålligt arbete för att rekrytera och behålla behöriga lärare, men utvecklingsområden finns.

Skolinspektionens granskning visar att huvudmannen och rektorn kontinuerligt tar reda på och analyserar nuvarande och framtida behov av behöriga lärare, Kartläggningen omfattar såväl rekryteringsbehov som behov av behörighetsgrundande utbildning. Utifrån kartläggningen bedriver rektorn ett rekryteringsarbete, men i begränsad omfattning. Vidare arbetar rektorn aktivt och målinriktat för att behålla de behöriga lärare som arbetar på skolenheten.

Kartläggning och analys av behov av behöriga lärare

Rektorn tar kontinuerligt reda på och analyserar nuvarande och framtida behov av behöriga lärare. Detta görs både via strukturerade samtal med lärarna och genom samtal i det vardagliga arbetet. Då rektorn och skolchefen är samma person används endast benämningen rektorn fortsättningsvis. Arbetet gällande kartläggning omfattar behov av rekrytering och behov av behörighetsgrundande utbildning. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att kartläggningen bland annat omfattar vilken behörighet lärarna har i nuläget. Utifrån underlaget gör sedan rektorn en plan för inom vilka ämnen och årskurser behöriga lärare behöver rekryteras i framtiden. Bland annat visar kartläggningen att prioriteringar behöver genomföras i rekryteringsarbetet gällande behöriga lärare i svenska och de naturorienterande ämnena.

Rekryteringsarbete

Rektorn bedriver ett rekryteringsarbete utifrån de behov som identifierats i kartläggningen, men det sker numera i begränsad omfattning. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn brukar arbeta för att rekrytera behöriga lärare till skolenheten utifrån hur behoven ser ut. De intervjuade ger en samstämmig bild av att det är en stor utmaning att rekrytera behöriga lärare till skolenheten. Rektorn uppger i intervjun att rekryteringen försvåras utifrån att de arbetar med åldersintegrerad undervisning. Vidare framgår att behovet av att rekrytera behöriga lärare bland annat beror på att behöriga lärare har avslutat sin tjänst på Hamnaskolan för att istället få en lärartjänst närmare sin bostad.

Granskningen visar att trots att det på skolenheten endast är två av tolv undervisande lärare som är legitimerade och behöriga att undervisa så har rektorn inte utannonserat tjänsterna. Tidigare har rektorn använt flera kanaler för att rekrytera behöriga lärare till skolenheten. Rektorn uppger att de bland annat annonserat ut tjänsterna via Arbetsförmedlingen och att de även har haft en personlig kontakt med en tjänsteman på Arbetsförmedlingen som har varit behjälplig i rekryteringsarbetet. Skolenheten har även använt sig av marknadsföring via sociala medier och via skolenhetens hemsida.

Det är tydligt för lärarna vilka prioriteringar som görs i rekryteringsarbetet. Lärarna beskriver till exempel att om det är behöriga lärare som söker tjänster på skolenheten kan det innebära att någon obehörig lärare får sluta på skolenheten. Rektorn och lärarna ger en samstämmig bild av att lärarna är delaktiga i

rekryteringsarbetet utifrån en kontinuerlig dialog om aktuella behov. Numer sker rekryteringsarbetet främst genom lärarnas kontakter och nätverk där rektorn kontinuerligt efterfrågar om lärarna på Hamnskolan känner behöriga lärare som kan arbeta på skolenheten. En av strategierna är till exempel att rektorn har kännedom om flera behöriga lärare som har gått i pension och som rektorn vid behov anställer som korttidsvikarier. Rektorn tillfrågar även elevernas vårdnadshavare om de känner någon behörig lärare som rektorn skulle kunna kontakta.

En strategi för att på lång sikt rekrytera behöriga lärare är att skolenheten tar emot lärarstudenter som gör sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU) på skolenheten. Rektorn och lärarna uppger dock att möjligheten att ta emot lärarstudenter numera är begränsade då skolenheten endast har två behöriga lärare och en av dem deltar själv i vidareutbildning. Vidare framkommer att rektorn kontakter lärarstudenter med avsikten att rekrytera, men det har inte varit framgångsrikt, då studenterna redan har fått tjänst hos andra arbetsgivare. Granskningen visar att rektorn har prövat olika strategier för att rekrytera behöriga lärare, men att arbetet numera är begränsat.

Arbete för att behålla lärare

Rektorn arbetar aktivt och målinriktat för att behålla de behöriga lärare som arbetar på skolenheten. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att arbetet sker både inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet och kring olika stöd- och utbildningsinsatser. Rektorn har till exempel kontinuerliga avstämningar, både i det vardagliga arbetet och genom medarbetarsamtal, om hur lärarna trivs på skolenheten. Dessutom får lärarna två gånger per termin svara på frågor om önskemål och behov för att stanna kvar på skolenheten. Utifrån svaren är rektorn sedan lyhörd och organiserar verksamheten både utifrån behov och för att tillgodose lärarnas önskemål. Lärarna arbetar till exempel nu oftast två och två i klassrummen då lärarna framfört önskemål om detta. Vidare genomför rektorn stödinsatser till lärarna utifrån deras individuella behov av stöd, som ett led i att behöriga lärare ska stanna på skolenheten. Det kan till exempel handla om pedagogiska samtal och mentorskap. Utöver det genomförs kontinuerlig kompetensutveckling då lärarna har uttryckt behov av det. Ytterligare insatser som görs för att lärare ska stanna på skolenheten är att nya lärare får introduktion, handledning och en mentor på skolenheten.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Arbetet med att rekrytera behöriga lärare behöver utvecklas så att det sker med en större bredd och kontinuitet.

Det är en utmaning för många rektorer att få tag i behöriga lärare. Ett uthålligt och långsiktigt arbete för att öka andelen behöriga lärare består av flera delar, där rekrytering av behöriga lärare är en del. För att detta arbete ska vara ändamålsenligt behöver arbetet bland annat ske aktivt, brett och kontinuerligt.

Rektorn bedriver i nuläget ett begränsat rekryteringsarbete trots att skolenheten har låg andel legitimerade lärare. Tidigare har rektorn sökt behöriga lärare via olika kanaler, men arbetet har stannat av. Tjänsterna utannonseras inte och rekryteringen sker främst genom personliga kontakter.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att stärka arbetet och på sikt öka andelen behöriga lärare genom att kontinuerligt arbeta med rekrytering samt ompröva strategier och verktyg efter behov. Ett sådant arbete kan till exempel omfatta att alla tjänster utannonseras i olika forum och att analysera orsaker till att nuvarande strategier inte givit önskat resultat.

Öka behörigheten bland befintliga lärare

Det här området handlar om huvudmannens och rektorns arbete med att öka behörigheten bland de lärare som redan finns i organisationen genom behörighetsgrundande utbildning. Det omfattar dels arbetet med att informera om möjligheter, uppmuntra och stödja lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning, dels de reella förutsättningar huvudmannen och rektorn ger lärare att delta i sådan utbildning.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i hög utsträckning ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn bedriver ett aktivt arbete för att stödja och informera lärarna om möjligheterna att delta i behörighetsgrundande utbildning. Vidare utgår arbetet utifrån skolenhetens behov av behöriga lärare där rektorn använder olika strategier för att stimulera och motivera undervisande lärare att vidareutbilda sig. Planeringen av arbetet sker i dialog med lärarna som också ges reella förutsättningar för att kunna delta i behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Uppmuntra och stödja undervisande lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning

Rektorn bedriver ett aktivt arbete för att stödja och informera lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning. Av inkommen dokumentation och intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn systematiskt informerar om

möjligheterna till och uppmuntar lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning. Två av skolenhetens tolv lärare har lärarlegitimation men alla lärare undervisar i ämnen de inte är behöriga i. Rektorn har en god kännedom om detta och arbetar systematiskt för att förändra situationen i positiv riktning för att fler lärare ska bli behöriga i de ämnen som de undervisar i. När de lärare, som i dagsläget deltar i behörighetsgrundande utbildning, fullföljt utbildningen kommer det bli fem legitimerade lärare på skolenheten.

Rektorn går varje år igenom behovet av behöriga lärare och hjälper sedan till med att försöka hitta lämpliga utbildningar. Av intervjun med rektorn och lärarna framgår att rektorn kontinuerligt uppmuntrar lärarna att påbörja, återuppta eller slutföra behörighetsgrundande utbildning. Dessutom är rektorn tydlig med att lärarna får högre lön när de slutfört sin utbildning. Rektorn uppmuntrar också lärarna genom att förtydliga att lärarna får en annan trygghet i sin anställning om de slutför sin utbildning eftersom de då kan tillsvidareanställas. Vidare har lärarna blivit informerade om att när det är en behörig lärare som söker en tjänst kan det innebära att de som inte är behöriga lärare får avsluta sin tjänst. Lärarna ser ändå vissa utmaningar med att både studera och arbeta samtidigt. Det har varit särskilt arbetsamt under pandemin då andra frågor varit i fokus och tagit mycket tid. Flera lärare har valt att ta en paus från studierna. Emellertid fortsätter rektorn kontinuerligt att uppmuntra lärarna att fullfölja eller återuppta sina studier.

Utifrån skolenhetens behov av behöriga lärare använder rektorn olika strategier för att stimulera och motivera undervisande lärare att vidareutbilda sig i de ämnen skolenheten har behov av. Flera lärare har till exempel påbörjat utbildningar för att bli behöriga lärare. Granskningen visar också att för de lärare som ännu inte är helt motiverade att delta i behörighetsgrundande utbildning arbetar rektorn för att utbilda medarbetare via studiecirklar eller andra kortare fortbildningsinsatser. Syftet är att vidareutbilda lärarna och att vänja dem vid att studera för att därefter påbörja en behörighetsgrundande utbildning. Rektorn har till exempel uppmuntrat lärare till kompetensutveckling genom olika utbildningsinsatser vilket också har genomförts. Detta trots att lärare har saknat motivation att studera till behörig lärare.

Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn planerar och följer upp deltagandet i behörighetsgrundande utbildning. Planeringen av utbildningen sker i samråd med lärarna utifrån deras olika behov. Vidare sker arbetet utifrån en dialog där studierna kontinuerligt följs upp genom täta möten med lärarna om hur det går med studierna.

Reella förutsättningar att delta i behörighetsgrundande utbildning

Rektorn arbetar på flera sätt för att ge lärare som är intresserade av behörighetsgrundande utbildning förutsättningar att delta. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att det sker både genom ekonomiska och tidsmässiga

resurser. Vidare har rektorn en dialog med lärarna om deras respektive behov för att underlätta studierna utifrån till exempel schemaändringar. Lärarna får också möjlighet att gå ner i arbetstid med bibehållen lön vid till exempel arbetsintegrerat lärande (AIL). Dessutom ersätter skolenheten kostnaderna för kurslitteratur. Andra insatser kan vara att lärare får hjälp med planerings- och efterarbete av lektioner. Om lärare behöver delta i till exempel föreläsningar möjliggörs även det genom att arbetsuppgifter omfördelas. Rektorn och lärarna försöker i möjligaste mån stödja och hjälpa varandra om en kollega exempelvis behöver delta i ett seminarium. Om en lärare däremot behöver vara borta från arbetet halvtid under en längre period för att studera, kan skolenheten ha svårare att lösa det.

Flera lärare som påbörjat behörighetsgrundande utbildning har avbrutit studierna. Rektorn och lärarna ger flera förklaringar till detta, exempelvis att lärosätena förändrat förutsättningarna för utbildningen. Även ökad arbetsbelastning under pandemin har bidragit till att lärare avbrutit sina studier. Rektorn arbetar emellertid för att lärarna ska återuppta och slutföra sina studier och en av lärarna har exempelvis påbörjat vidareutbildning av lärare (VAL) efter tidigare avbrutna studier.

På Skolinspektionens vägnar

X Malin Lundquist

Malin Lundquist

Beslutsfattare

Signerat av: Malin Lundquist

X Maria Mowitz

Maria Mowitz

Föredragande

Signerat av: Maria Mowitz

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Sara Algulin och Sarah Vinterlycka deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Huvudmannen ansvarar för en grundskoleenhet vilket är Hamnaskolan. Besöket genomfördes den 10 oktober 2022 av utredarna Maria Mowitz och Sara Algulin.

Officiell statistik visar att andelen legitimerade lärare i grundskolan som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i (heltidstjänster) har varierat de senaste fem läsåren i Hamnaskolan. Andelen har varierat mellan 9,7 procent och 19,2 procent. Under samma period har motsvarande andel för riket som helhet varierat mellan 70,1 procent och 71,4 procent.

Läsåret 2021/2022 var andelen lärare som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i 16,7 procent i Hamnaskolan och motsvarande andel för riket som helhet 71 procent.

Av den dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av i samband med granskningen framgår att det på Hamnaskolan är två av tolv lärare som är legitimerade lärare. Båda dessa lärare undervisar i ämnen eller en skolform de inte är behöriga i. Två lärare deltar i behörighetsgrundande utbildning.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information verksamheten som sedan bedöms i relation till fastställda kvalitetskriterier för att identifiera såväl styrkor som svagheter i det arbete som bedrivs. Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med lärare vid den utvalda skolenheten
- En intervju med rektorn tillika skolchef för den utvalda skolenheten
- Insända dokument från huvudmannen
- Den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten och huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll samt getts möjlighet att inkomma med synpunkter.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas huvudmannens och rektorns arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning gör huvudmannen och rektorn breda och uthålliga ansträngningar för att rekrytera och behålla behöriga lärare?

- Kartlägga och analysera behov av behöriga lärare.
- Brett och uthålligt arbete med att rekrytera behöriga lärare.
- Aktivt arbete för att behålla de behöriga lärare som arbetar på skolan och inom huvudmannens övriga grundskolor.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare genom behörighetsgrundande utbildning?

- Uppmuntra och stödja undervisande lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning.
- Skapa reella förutsättningar för undervisande lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/huvudmans-och-rektors-arbete-for-att-fler-elever-ska-fa-undervisning-av-behoriga-larare/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

2 kap. 8, 9, 10, 13, 18 och 34 §§ och 4 kap. 3 och 4 §§ skollagen (2010:800)

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 2.8 Rektorns ansvar.